

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadványban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 «
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 «
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hetfé és
szombat utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kérésre visszadadja
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, november 27.

Hullámverés.

Magyarország politikai és társadalmi élete szokatlan forrongásba jutott. Napról-napra élesülnek az ellentétek, kimélettebb lesz a harc és megdőlni látszik sok oly tekintély, melyről előbb azt hittük, hogy hozzá nemzeti létünk van kötve. A harc első sorban ma is közjogi kérdések körül folyik. Ezeknek elintézetlen volta okozza a viszályt, az elmérgesülést és zárja el sötét felhőkkel a jövőt. Ezen túl azonban mindnagyobb erőre kapnak a sokáig elhanyagolt, sőt eltagadott közgazdasági és társadalmi bajok. Megértük azt a szokatlan látványt, hogy oly jelszavakat, melyeket előbb csak a leg-radikálisabb töredékek vagy egyének hangoztattak, de amelyeknek említése a kormány pártján már ilojalítás számba ment, a kormány programjába vett fel és azok segítségével igyekszik magának népszerűséget és támaszokat teremteni. Hogy ezt megtehesse, nem habozik leszólni, kicsinyíteni, sőt bevádolni azt a multat, a melynek megteremtésében és bünében a ma hatalmon ülőknek oly kiváló része volt. A higgadtabb felfogás, a mérsékelt elem mindinkább tért veszít. Oly sebeket ütnek és szakítanak fel tudatosan, amelyekkel eddig társadalmi és politikai életünk vezetői nem számoltak, de nem is számolhattak. Annyi nyugalmas év után a bizonytalanság, a kavarodás, az elke-seredett harcok jellemzik közéletünket és töltik el aggodalommal a haza sorsán aggódók szívét.

Ez állapot azonban nem tarthat soká. A láz le fog csillapulni, mert ez másként nem is lehet.

De már most is felmerül, mert fel kell merülnie annak a kérdésnek, mily uton és mily eszközöktől várható az orvoslás? Annyit be kell vallani mindenkinek, hogy a magyar politika irányának a multhoz képest, tetemesen módosulni kell, mert vannak bizonyos kérdések, melyek egyszer megbolygatva, követelik a kielégítést és e nélkül el nem intézhetők. Ez a mi meggyőződésünk és hitünk azokra nézve, a melyek hozzánk e helyen legközelebb állanak. Épen azért a keveredést és zürzavart, mely ma Magyarországot közéletét jellemzi, a forrongást, melyben vagyunk nem egy tekintetben olyanoknak tekintjük, a melyből értékes gyümölcsök fognak fakadni. Felszabadulnak, bátorítást nyernek azok az erők, a melyek a modern

Magyarország megteremtését tüzték ki célul, a melyeket azonban a régi avitikus hagyományok idáig meglehetősen hátraszorítottak. El fog tűnni azoknak az ellentmondásoknak egy tetemes része, melyek eddig haladásunkat meggátolták. Gazdagok óhajtottunk lenni és elhanyagoltuk a gazdagulás eszközeit. Vágyódtunk az erőteljes társadalmi fejlődés után, és eltorlaszoltunk az utakat, a melyeken idáig eljutni lehetséges lett volna. Reméljük mindez másként lesz ezután s a mint eddig lenézte és félretolta a magyar társadalom azokat, a kik ebben az irányban hasznos munkát végeztek volna, ez után meg fogja becsülni, felemeli őket és ha megérdemlik, az elismerés koszorújával is övezi homlokukat.

Ezek között a vergődések és tépelődések között eszünkbe jut az egykor sokat dicsért és hangoztatott amerikaiak, Henry Georgenak egy mondása, amely kimutatja az ösvényt, a melyen haladnunk lehet, sőt haladnunk kell. »A szociális reformokat — mondja George a haladásról irt művében — nem lárma és lövöldözéssel, nem jajgatással és vádak emelésével, pártok képzése, vagy forradalmakkal lehet elérni, hanem a szellemek felszabadítása és az eszmék elterjesztése révén.

Mindaddig míg gondolkodni nem tudunk, következetesen cselekedni sem leszünk képesek. A helyes cselekvést, az okos gondolkodás szüli . . .

Épen azért minden emberre s minden emkeri társadalomra nézve, a melynek a társadalmi helyzet javítása szíven fekszik, a művelődés, az eszmék elterjesztése a legfontosabb. Csak ezek segítségével haladhatunk előre s ebben a munkában mindenki segítségünkre lehet, ha gondolkodni tud, amennyiben első sorban saját nézeteit szedi rendbe s aztán másokat segít a tiszta gondolkodáshoz, a kikkel érintkezésbe kerül.

Ez a gondolat akarva, nem akarva a sajjónak, különösen pedig a napisajtónak szerepét és hivatását juttatja eszünkbe. Ebben a tekintetben az elveknél az a változtatás, a sürü és szemérmetlen köpönyegforgatás, mely ma nálunk annyira napirenden van, nem sok jót jövedöl. Hitünket azonban ezek a jelenségek meg ne ingassák s legyünk meggyőződve arról, hogy ha a piszkos áradat, mely ma Magyarországot elöntötte, lecsillapul, a becsületnek, a következetességnek és a tiszta szándékoknak napjai újból elkövetkeznek. Sőt merjük azt remélni, hogy a nemzet felvilágosulva, tisztább felfogáshoz jut, és még erősebben fogja gyűlölni a becstelent és fog ragaszkodni ahhoz, ami igaz és nemes.

A napi események forgatásában szokatlannul nagy szerep jutott a mi szociálistáinknak. Pártfogásba vette őket a kormány és segédcapatául avatta fel, nem gondolva azzal, hogy ellenségei nem csupán a hazának, egyháznak és vallásnak, hanem elsősorban a milítárizmusnak is.

Szociálistáink fejét e váratlan fordulat a legnagyobb mértékben elcsavarta. Hézagossá tudásuk, jellembeli fogyatkozásaik napról-napra erősebben nyilvánulnak. Hajdanában a nem alkuvo elvhűség harczosaiként tüntették fel magukat, most pedig a legkönnyebben kezelhetőknél mutatkoznak csaknem mindenben, a mihez egykor ragaszkodtak. Követelték a választójogot 20 évtől felfelé férfinak és nőnek egyaránt. Ma nem találnak kivételt azon, ha a hivatalos program e 24-ik életévhez, az irni, olvasni tudáshoz köti a jogot, a nőkről pedig egyáltalán nem is szól. Vad és féktelen dühvel rohannak az ellenkező meggyőződés hiveire és saját kijelentésük szerint semmiféle eszközt nem tartanak megvetendőnek ezekkel szemben. Arra nem jut idejük gondolni, hogy ilyen módon megtagadják nemcsak a testvériséget, hanem ellenségeivé lesznek az egyenlőségnek és szabadságnak is. Szembe kerülnek előbb valott programjuk legsarkalatosabb tételeivel.

Sajnálattal kell azonban észre vennünk, hogy ebben a harcban a magyar társadalmak vezető körei s időszaki sajtója a legnagyobb tájékozatlanságot mutatják. A Marx és Lassalétól kölcsönzött, de régen megczáfolt tantételekkel szemben alig van, aki arra rámutatna, hogy ezek legtöbbje szappanbuborék volt, amelynek helytelen és üres voltát már réges-régen kimutatták annyira, hogy hozzájuk a legtöbb esetben többé a külföldi szociálisták sem mernek ragaszkodni. Ezek már jól tudják, hogy az ugynevezett összeomlás elmélete, melyet Marx hirdetett s amely szerint a társadalmak képe egyik napról a másikra a polgári eszmények helyett szociálistává vedlett volna át, immár csak a tájékozatlanok és elmaradtak agyában kísért.

Nincs tudomásunk arról, hogy a Lassalétele öröktörvény, amely szerint a munkásság a mai társadalmi rendben örökös rabszolgaságra lett volna kárthatva, hiunak és hamisnak bizonyult.

Azt is csak kevesen tudják, hogy a szociálistáknak az iparos államokban folyton növekedő serege napról-napra inkább hajlik a felé a felfogás felé, hogy békés reformok, nem pedig erőszakos forradalom az, amelylyel céljukat elérhetik.

Csoda-e, ha a mi táborunkban mutatkozó

LEBOVITS és WEISZ angol divat férfiszabó cég

keztek, a mely raktár dús választékban a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll. **Előnyös ruhabérlé-táblázattal** a cég szívesen szolgál, a legjobb kiszolgálásról pedig a cég eddigi jó hírneve is kezeskedik. — A m. t. vevőink és a t. közönség további pártfogását tisztelettel kéri

Lebovits és Weisz angol divat férfiszabó cég NAGYVÁRAD, Fő-utca, zárdá-épület. — Városi és vidéki telefon sz. 151.

ilyen tájékozatlanság mellett a szociálisták haladnak előre? Nem, ez annál kevésbé csoda, mert embereink elszoktak attól, hogy a társadalmi és gazdasági rendnek évszázadokon át alapul szolgált igazságait a támadások ellen védelmezzék. Oly tárgyról, melyet sem kétesnek, sem pedig megtámadhatónak nem tartottak, az emberek nem igen voltak hajlandók gondolkodni. Most hogy ezek a támadások gyorsan és váratlanul bekövetkeztek, tehetetlenül állunk velük szemben.

Kétségtelen ennél fogva, hogy azokat a fegyvereket, melyek a sikert biztosíthatják, mindazoknak meg kell szerezni, akik hivatva vannak arra, hogy akár kisebb, akár pedig nagyobb körben vezető szerepet játszanak. Az elhanyagolt közgazdasági, a figyelemre sem méltatott társadalmi ismeretek felkarolásának ideje itt lesz. De elkövetkezik a szervezkedés is.

Az egyesek ma is érzik, hogy közös érdekük védelmére, bármennyire ellenkezik is ez hajlamaikkal, bármily áldozatot kíván is a nyugalomból, mely nekik annyira édes — egyesülni és szervezeten munkálkodniok kell. Az egyes a viharok, mely közeledik, nem állhat ellent. Magában maradva, az elfogja söpörni minden törekvése és édes reményeivel.

Ezt végül mégis csak drága árnak kellene tekintenie a nyugalom és tétlenségért.

Milyen eltévelyedések fejlődnek ki a mai zavaros viszonyok között, azt mi sem bizonyítja inkább, mint a református egyház papjai közül a szociálistákhoz átcsapottak nyilatkozatai és beszédei. Ezekből tisztán kivehető, hogy jóformán egyik sincs tisztában a szociálisták törekvéseivel, mert hiszen egy kalap alatt vallják magukat a szocializmus híveinek és követelik az 1848. XX. t.-cikkeknek a végrehajtását, azaz, a különböző felekezeti papoknak az állami pénzekből való segítését.

Ez a tény bizonyítja, hogy mit sem tudnak arról, hogy a szociálisták, már t. i. azok, akiknek programjára ők esküsznek, mindenütt és minden körülmények között ellenségei voltak az egyháznak s azzal, hogy a vallást magánügynek degradálták, tagadják annak a közéletbe kiható fontosságát. Mindez egyébként csak a taktikai okokból és azért történik, mert nyíltan zászlójukra írni az istentagadást mégsem merik. A francziák közül azonban elegendő akadnak, a kik a Ni Dieu, Ni Maitre, sem Isten, ser. ur, jelszavával indulnak a küzdelemben. Hogyan lehet papoknak ilyen gárdával együtt harcolni, azt igazán nem tudjuk másként elképzelni, mint hogy nem tudják mit cselekszenek.

A sajtó, melynek a fölvilágosulás és fölvilágosítás fáklyáját kellene vinni, a romboló és becstelen törekvések, az eladó tollak és kibérelt lelkiismeretek arénájává aljasul. Milton és társai, kik először törtek lánzsát a sajtó szabadságáért, abban az isteni optimizmusban tették ezt, hogy szabad meggyőződésnek jogi korlátok által nem gátolt nyilvánítása csak áldást hozhat az emberiségre, mert a szabadság a haladásnak legfőbb tényezője. Eltelve szent és nemes indulattal, készen felelősséget vállalni azért, a mit mondanak, nem gondoltak, de nem is gondolhattak arra, mikor a névtelenség palástja alatt önző és lelkiismeretlen kufárok adnak majd leczkét arról, hogy erkölcsi és tiszta lelkiismeret nélkül a sajtószabadsága a tudatlanok és félrevezettek romlásává válhat.

Azért, hogy a népnek alvó irigységét föl-szithassák. hajlandóságát maguknak megnyerhessék, oly jelszavakkal kellett föllépni, melyek kedvesek és vonzók lehetnek azokra nézve, kiknél az ítélet gyöngye lábakon áll.

Igy jutottunk el aztán oda, hogy ma a küzdelem homlokterében az általános szavazati jog áll. Haladás és emelkedés főtenyezője gyanánt állítják ezt oda és nem veszik észre, hogy mily ellentmondás van abban, hogy a nemzetek nagyságáról beszélve unosuntalan hivatkoznak Angliára, habár kétségtelen, hogy a világnak ezen politikailag leginkább fejlett, gazdaságilag legmagasabban álló országában éppen ez az általános választói jog még ma sincs meg.

A jóról és rosszról, az erkölcsileg megengedett és tiltottól évszázadokon keresztül táplált és szent hagyomány gyanánt reánk szállt elvek ebben a forrongó kavargásban erős megrázkódtatásoknak vannak kitéve. Olyan egyének jutnak vezetői állásokra, a kik mindenben inkább jeleskedtek, mint a jóban és nemes törekvésekben. Mindez azonban el fog mulni s a lecsillapuló hullámok nyomában sokoldalú áldásos és tisztult nézetekre támaszkodó becsületes munka napja fog felkelni és elérjük majd azután előbb, mintsem gondoltuk, régóta táplált vágyaink és törekvéseink diadalát.

Teljes bizalommal és fokozódó erélyvel merjük tehát állítani, hogy ezek a harcok fogják igazában kimutatni a magyar államnak erejét, szívósságát és igazat fognak adni azoknak, kik a nagy Széchényivel együtt azt hirdették, hogy Magyarország nem volt, hanem lesz!

A nagybányai mandátum.

Bay László, Nagybánya képviselője ma táviratot intézett választóihoz, amelyben a képviselőségről lemond.

Felmentő verdikt.

A vasárnap hajnalig tartott tárgyalás után felmentő ítéletet hozott az esküdtszék a Zeysigpörben s ennek alapján — miután az ügyész is megnyugodott az ítéletben — szabadlábra helyezték a vádlottakat.

Éppen a napokban mutattunk rá egy vezércikkben, hogy újabb időben Magyarországon felmentéssel végződnek a felségsértési perek. Ismét alkalmunk van hasonló konstataálni.

Ha a Zeysig-féle röpiratban nem találunk hazaáruló és felségsértő tendenciát a hatóságok, akkor nincsen mit csndálkozni affelelt, hogy gyakrabban fordulnak elő hasonló lázítások, melyek végre is meggyengítik a magyar nemzet hagyományos hűségét és lojalitását. Hogy pedig ez úgy ne történjék, erre kétszeres gondot kellene fordítani ma a szenvedélyek viharzásának napjaiban.

A magyarországi románok.

Tegnap volt a román nemzetiségipárt zászlóbontása Magyarországon. A pártalakulási gyűlést görögkeleti istenitisztelet előzte meg, amely után a görögkeleti templom udvarán folyt le a népgyűlés napsugaras, szép időben. A gyűlésen résztvettek Russu-Sirianu János kis-

jenői és Mihályi Tivadar nagyilondai országgyűlési képviselők. Ott volt azután Inger Szolimán is. A hallgatóságot román papok, tanítók és földmivesek alkották, összesen mintegy kétszázan. Kimondották a párt megalakítását a magyarországi választókerületben és megválasztották a pártszervezet tisztviselőit. Programjukba felvették az általános választói jogot, községenkinti titkos szavazással, azok számára is, akik nem tudnak írni olvasni magyarul. Soronkívül felszólalt Inger Szolimán is, aki azt hangoztatta, hogy egyik politikai iránynyal sincs megalégedve s a magyar-román testveriséget hirdette. Zavaró incidens nem fordult elő. Gyűlés után bankett volt.

A politikai válság.

Fejérváry bécsi tartózkodásának eredményéről pozitív hír ez ideig nem szivárgott ki s így a válság legelőbb eseménye a pestmegyei közgyűlés és a zempléni installáció.

Pestvármegye Laszberg nélkül tartott ülést, amelyen Fazekast visszahelyezték hivatalába, Vigyázó grófot pedig megválasztották helyettes-alispánnak. Le is tette nyomban az esküt.

Zemplénben 610 bizottsági tag közül egyetlenegy, valami Ullmann Kázmér jelent meg a közgyűlésen. Erre Pallavicini főispán Bélavári Burchardt drt kinevezte aljegyzőnek s kettőjük előtt letette az esküt s azt gondolja, hogy ő törvényesen beiktatott főispán.

Erről szóló tudósításaink a következők:

Fejérváry Bécsben.

Fejérváry tegnap délután 3 órakor, Vörös éjjel 11 órakor utazott vissza Bécsbe. Fejérváry tegnap délelőtt Pitreich hadügyminiszter látogatását fogadta, akivel hosszasan konferált. Utána a miniszterelnököt Montecuccoli tengernagy látogatta meg. A lapoknak az a híre, hogy Fejérváry a királytól szombaton az ellenzék ellen erősebb eszközök alkalmazására felhatalmazást kért, nem igaz. Éppen így alaptalan Pitreich lemondásának híre is. (»Neue Freie Presse.«)

A pestmegyei közgyűlés.

Reggel hat órakor trombitaharsogás verte fel a Városház-utca hajnali álmát: *kívonult a 16 ik huszárezred.* Mind a három divízió teljes hadfelszereléssel. Mikor így megcsinálták az utat, megérkezett Feszenszky Gellért vezetése alatt *háromszázhatvan* gyalogrendőr és *százhusz* lovasrendőr.

Elzárták a Városház-utcát a Kossuth Lajos utca és Gerlőczy-utca felől s ezen a kordonon nem eresztettek át eleven embert, akinek rendőrigazolványa, vagy közgyűlési meghívója nem volt. És akit a *szociálista pártvezetőség nem igazolt.* Mert a törvényhatósági bizottsági tagok gyűlésén — a *szociálisták jelentek meg*

Ezek azonban jó korán. Reggel háromnegyed hét órakor — mintegy kommandóra — egyszerre zsufolásig meg elt a karzat. *Hatszáz szociálista* lefoglalt ott minden talpalattnyi helyet. A szociálisták azonban elfoglalták a *közgyűlési terem* is, amelybe csak megyebizottsági tagoknak szabad belépni. Volt egy főrendezőjük, aki hangos szóval adta ki a parancsot:

— Maguk négyen balra állnak az elnöki emelvénytől . . . négyen jobbra . . . hatan Prónay helye elé . . . Hatan az újságírók mellé . . . Minden ablakba tizenketten álljanak . . . Kilencz órakor már így festett a közgyűlési terem. A vármegye községeiből majdnem minden szociálista szervezet képviseltette magát. Eljöttek a kecskeméti, félegyházi, mo-

nor, alberty-irsai, ürögi, soroksári, rákosi, újpesti szociálisták. Ha törvényhatósági bizottsági tag érkezett a terembe, azt lehurrogták:

- Kaptok szájmarsot!
- Le a kapczabetyár népbolondítókkal!
- Éljen az általános titkos választói jog!
- Jogot a népnek!
- Eddig hazátlanok voltunk! Most a miénk a haza!

Néhány törvényhatósági bizottsági tag a teremben lévő szociálistákra támadt:

— Mi jogon vannak önök itt? Takarodjanak innen!

— *Hatósági engedéllyel vagyunk itt. A méltóságos főispán ur küldött ide!*

A megyebizottsági tagok közt ez a fogás, amely teljesen lehetetlené tette, hogy a közgyűlés háborítatlanul lefolyék, óriási felháborodást keltett. A közgyűlés tagjai közül egyetlenegy sem maradt a teremben, odalent az udvaron egy tömegben tanácskoztak.

A felháborodás egyre nőtt. *Gulner Gyula és Fazekas Agoston* bementek Laszberg főispánhoz és közölték vele, hogy mivel jogosulatlan elemek tartják elfoglalva a közgyűlési termet, a bizottsági tagok a közgyűlésen nem vesznek részt. Laszberg erre megígérte, hogy a szociálistákat eltávolítja. Háromnegyed tíz órakor megjelent Gersich rendőrfelügyelő a teremben s ezeket mondta a szociálistáknak:

— Tisztelt uraim! A méltóságos főispán ur kéreti az urakat, a kik ma a nála való tisztelgés céljából megjelentek, hogy távozzanak el.

A karzat megmozdult. Egy bosszus hang azonban megszólalt:

— Nem megyünk el!

Gersich felügyelő erre intett a kezével s a következő perczben megkezdődött a szociálisták kivonulása. Öt perczcel tíz óra előtt a teremben már egyetlenegy sem volt, a karzaton is alig maradt néhány.

A közgyűlés megnyílik.

Negyed tizenegy órakor *Holló Lajos* a most már törvényhatósági bizottsági tagoktól megtelt teremben így szólt:

— Miután a törvény értelmében az elnöklés az árvaszéki elnököt illeti, *Dalmady Győzöt* felkérem, foglalja el az elnöki széket. (Viharos éljenzés.)

Dalmady Győzö a következő szavakkal foglalja el az elnöki széket:

— A törvény értelmében elfoglalom az elnöki széket. Tisztem ma nem lesz könnyű, de már nagyobb nehézségeket is elszenvedtem életemben. Bizom a bizottság méltóságában és rendszeretében.

Közben a törvényhatósági bizottság tagjai teljes kordon alá vették az elnöki pódiumot. A közgyűlés első pontja a kormány kinevezéséről szóló leirat volt, amelyet *Szabó Géza* jegyző olvasott fel. Ezt a kormány-intőszózatot minden megjegyzés nélkül leváltárba helyezték. Következett a póttárgysorozat első pontja, a belügyminiszter leirata *Fazekas Agoston* felfüggesztéséről. (Éljen *Fazekas*.) A bizottság ki mondta, hogy *Fazekas Agoston* visszaiktatja főjegyzői székébe s *Kristóffy* megsemmisítő rendeletét nem veszi tudomásul.

Holló Lajos: Indítványozom, hogy miután alispánunk beteg, helyettes alispánnak báró *Prónay Dezsőt* választjuk meg. (Harsogó éljenzés.)

Báró Prónay Dezső: Mivel beteg vagyok, ezt a megbízást nem fogadhatom el.

Holló Lajos: Akkor indítványozom gróf *Vigyázó Ferenczet*. (Harsogó éljenzés.)

Gróf *Vigyázó Ferencz* perczekig tartó éljenzés közben leteszi az esküt *Dalmady Győzö* kezébe.

As elnök: Kimondom, hogy gróf *Vigyázó Ferenczet* egyhangulag alispánnak választottuk meg. Foglalja el az elnöki széket. (Kiáltások: Jön Laszberg! Jön a főispán!) Mivel pedig ebben az izgalomban tovább tárgyalni nem lehet, a közgyűlést bezárom.

Leirhatatlan lelkesedés tört ki ezekre a szavakra. A közgyűlés tagjai egymás nyakába borultak örömben. Megzendült a *Kossuthnóta*. És diadalmában vonultak ki a bizottsági tagok a teremből.

Gróf *Vigyázó Ferencz* alispánál a tisztviselők tisztelegtek. *Melczér Andor* szolgabíró és *Förster Aurél* a közgyűlés bezárása után eltorlaszták a közgyűlési teremnek azt az ajtaját, melyen a főispán be akart jönni. Közben a közgyűlés tagjai leszedették a főispáni ajtó elől a székbarrikádöt.

A közgyűlés után.

A közgyűlés után *Fazekas Agoston* főjegyző felkereste gróf *Laszberg* Rudolf főispánt.

— Méltóságos ur, közlöm, hogy a közgyűlés már berekesztett s itt a vármegyeházán karhatalomra nincs szükség. Kérem annak eltávolítását.

— Majd meggondolom! — válaszolta a főispán.

A közgyűlés tagjai viharzó lelkesedés közben vonultak a Sas-körbe, hol *Vigyázót* s a tisztviselői kart óvációkban részesítették.

Rendőri tulbuzgóság.

A rendőrség a vármegyeházán történtek felett való bosszúságában az egész városban 10—12 főből álló lovasrendőr csapatokat küldött szét. Tüntető sehol sem volt és a rendőrfelügyelők a járdára ugrattak és korbácscsal, nádpálczával ütötték verték a járókelőket. Így cselekedtek a *Rökk-Szilárd-utcában* is, melynek sarkán *Rákosi Viktor* beszélgetett több újságíróval, hogy a megyei közgyűlésen 2 forintjával fogadták föl a legtoprongyosabb alakokat és bebocsátották. Detektívek ordították, hogy éljen az általános választói jog.

Éppen arra lovagolt *Bornemissza* fiatal rendőrfelügyelő és rákiáltott a képviselőre, hogy távozzék onnan.

— Én ott megyek, ahol akarok, én *Rákosi Viktor* képviselő vagyok!

Az egyetemi ifjuság tüntetése.

Az egyetemi ifjuság tegnap délelőtt zárt sorokban vonult föl, hogy a megyei közgyűlés után *Prónay Dezső* bárót üdvözlje. A *Károly-köruton* azonban egy szakasz lovasrendőr megállította a menetet és fölslaztatta. A *Király-utcában* újra egy csapatba verődtek és mintegy ezren az »Uj Magyarország« és »Magyar Nemzet« szerkesztőségére elé vonultak, ahol leszakgatták a táblákat és fenyegetőzve kiabáltak föl:

— Le az új magyarokkal! Uj magyarok, régi osztrákok! Az »Uj Magyarország« kiadóhivatalának összes ablakait bezuhták, tábláit letepték és összetaposták.

Innen az ifjuság a »Nap« szerkesztőségéhez vonult, hogy *Ábrányi Emilt* »Tapsol a király« című költeményéért üdvözlje. *Ábrányi* azonban nem volt jelen, helyette a lap egyik szerkesztője köszönte meg az ovációt és buzdította kitartásra az ifjuságot, amely a *Kossuth-nótát* énekelve vonult ki a szerkesztőség udvarából. Az utcán egy szakasz lovasrendőr, egy brutális rendőrtiszt vezetésével örült iramban gázolt a békésen elvonuló egyetemi hallgatók közé és fölslaztatta a tömeget.

A zempléni installáció.

Mára volt kitzve gróf *Pallaviczini Altréd* által összehívott közgyűlés ideje, hogy a főispánt installálja. Már tegnap nagy izgalom volt a városban, a főispán megérkezett *Standt* főispáni titkárral *Bélavári Burghardt Andor* dral. Csendőrfedezzel mentek a városban, de különben az utca nyugodt maradt.

Ma reggelre minden háson gyászlobogó lengett, amelyeket a függetlenségipárt akciójára tüzték ki. Dr *Ambrozy* volt lapszerkesztő a vármegye padlásán át kitzte a vármegyeház árbóczára a gyászlobogót, azután bezárta a padlást és a kulcsot elásta. Ma reggel a megyeházát 150 csendőr szállta meg. Előtte két század huszár állott föl egy alezredes vezetésével.

Fél 8-kor a főispán csendőrfedezzel a közgyűlési teremhez vezető kisebb terem ajtaját *puskaművessel betörette*, azután visszavonult. Ezalatt a vármegyei bizottsági tagok és tisztviselők a színház épületben gyülekeztek. Ott volt *Dókus* alispán, *Andrássy*, *Hadik Széchenyi* grófok stb.

Egy ivet irtak alá, melyben kötelezték magukat, hogy nem jelennek meg a közgyűlésen. *Andrássy Gyula* táviratban hozzájárult intézkedésükhöz. Ezután a Szózat hangjai mellett mindnyájan a vármegyeház elé vonultak és egész csöndben a huszárság hátamögött foglaltak állást.

Ezalatt fönt izgatottan várta a főispán a történendőket. Fél 10-kor szuronyos csendőrök sorfala között titkárával és *Burghardt* dral a közgyűlési teremhez ment, letépte a pecsétet és a csendőrszázadoshoz így szólt:

— Kérem nyitassa ki az ajtót!

A százados intett a fegyverkovácsnak, aki rövid idő alatt kinyitotta az ajtót. Hárman bevonultak az üres terembe. Főispán megnyitotta az ülést az üres padok előtt. Ebben a pillanatban egy zöld bicikliruhás ember jött be a kisteremből. *Vollmann Kázmér* bizottsági tag, egyetlen a 610 bizottsági tagból. A főispán elküldött a tisztviselőkért, de mivel egy sem jelent meg, felállott és az 1886: XXI. 57. szakaszra hivatkozva *Bélavári Burghardt* drt kinevezte aljegyzővé, letétette vele azonnal az esküt, megbizta a jegyzőkönyv vezetésével, felolvastatta a kinevező kir. kéziratot, letette az esküt, berekesztette a gyűlést, az üres padok előtt meghajolván, csendőrök védelme alatt eltávozott.

A vármegyeház előtt ezalatt nagy tömeg gyűlt össze, mely csendesesen viselte magát. A bizottsági tagok visszamentek a színházi épületbe.

Péteri Tamás báró *Pallaviczini* nagybátyja kijelentette neki, hogy ki fogják tagadni a családból, de *Pallaviczini* hazafias cselekedetnek mondja és jobb — ugymond — hogy ő jött, mintha más jött volna.

A rendőrfelügyelő azt felelte: *Vagyok* olyan magyar ember, mint az ur! és odább lovagolt, utóbbi azonban megbánta heveskedését, visszajött bocsánatot kérve a képviselőtől.

A rendőrök tovább lovagoltak a *Sándortérre*, ahol egy épülő ház kőműveseit verték meg. A kőművesek az állványokra menekültek és téglával fejbe dobtak egy lovasrendőr, akit kórházba vittek. A rendőrök föllövöldeztek az állványokra és megvagdalták a kőműveseket.

Rendkívüli városi közgyűlés.

— A városatyá választások előkészítése. —

A folyó évben Nagyváradon nem lesznek általános városatyaválasztások, mert nem jár le senkinek a megbízatása, hanem csak a halálozások által megüresedett négy tagsági helyet töltik be.

Várad-Olasziban *Ritók Zsigmond* és dr *Nagy Géza*, Váralján pedig *Domokos Károly* és *Weisz Mór* bizottsági tagok hunytak el s ezek helyét töltik be decemberben választás utján.

Régebben november hónapban ejtették meg a városatyák választását, de az új törvény alapján előbb be kell várni a virilisek névjegyzékének jóváhagyását. Ez most érkezett le Nagyváradi városához.

Ugy a virilisek névjegyzékének meghirdetése, mint a városatyaválasztások előkészítése tárgyában a hónap végén rendkívüli városi közgyűlés lesz, amelyre tegnap a következő meghívót bocsátotta ki a polgármester-helyettes:

Valamennyi bizottsági tag urnak!

A fennforgó szükséghez képest főispán uró méltósága a folyó évi november hó 30-ik napjának d. u. 3 órájára rendkívüli közgyűlést összehívását rendelte el.

E közgyűlés egyedüli tárgya:

A legtöbb adót fizető bizottsági tagok sorában megüresedett tagsági helyek betöltése iránti intézkedés.

Erre a közgyűlésre bizottsági tag urat tisztelettel meghívom.

Nagyvárad, 1905. évi november hó 26-án.

Bordé Ferencz,
polgármester-helyettes.

A rendkívüli közgyűlést megelőzőleg az igazoló választmány november hó 28-án, ma délután ülést tart, amelyen megteszik az intézkedéseket a választásokra. Mint halljuk: Várad-Olasziban dr. *Hoványi Géza*, Várad-Váralján *Reismann Mór* lesznek a választási elnökök.

Az eddigi tervek szerint a városatyaválasztások december hó 10-én lesznek.

NAPRÓL-NAPRA.

A sajtóért.

Csáky Károly Emánuel gróf váci megyéspüspök a katolikus sajtó érdekében tőpásztori körlevélben fordul egyházmegyéje papságához. A körlevél egyik kiemelkedő, kiválóan praktikus értékű passzusa ezeket mondja:

„A szocializmusnak igen hathatós s biztos ellenszere a fáradságot nem ismerő, buzgó lelkipásztori működés. A jó sajtó szerfölött üdvös és szükséges eszköz, de hasznának alapja, forrása a hitélet fellendítése. Könnyű kritizálni, de nehéz a dolgot jól megcsinálni; ne akarjunk mindig új meg új lapokat kreálni, mikor a meglevő lapok is csak úgy tengődnek. Ne elégedjék meg a lelkész azzal, hogy a katolikus lapot maga tartja és olvassa, hanem vegyen magának fáradságot, hogy azt a nép között terjessze. Ha a népet olvasásra tereljük, nem fog kritikus szemmel olvasni s mindenben gáncsot keresni, hanem meg fogja szeretni lapját és erkölcsi hasznot fog belőle húzni. Ami az árát illeti, azt dekretálni nem lehet, az egyes-egyedül a lap kelendőségétől függ: mennél több példányban járatták, annál olcsóbb lesz.»

Nagy igazságokat tartalmaznak ezek a sorok. Való igaz, hogy a katolikus sajtó támogatása és terjesztése a legszigorubb értelemben vett lelkiismeretbeli kötelessége a papságnak. S amíg egyfelől jóleső örömmel szegezzük le a szép eredményeket ezen a téren, másrészt szomorúan kell konstatálnunk, hogy a mulasztás és jóra való restség bizony még mindig aránytalanul nagy. Még mindig vannak az országban plébániák — nem egy, sem kettő — amelyekre nem jár katolikus lap. Hanem igenis, jár egy, vagy több szintelen, iránytalan, határozatlan napi vagy heti ujság és hasonló szellemű szépirodalmi lap. Sajnos, még mindig vannak ilyen vidékek és ilyen parochiák! Hát pedig manap a prudentia pastoralis egyik leg-

fontosabb tétele a katolikus sajtó és irodalom járatása, pártolása és terjesztése, olvastatása.

Ez a földat, azonban nemcsak a papságot terheli. Hanem éppenugy a világi keresztény intelligenciát is. Nagy kár, hogy ezt világi közönségünknek oly igen nagy része mai napig sem tudja, nem akarja belátni. Azért oly szerzetlen egyes megyék, városok, vidékek keresztény társadalmá, mert jóformán még csak létét sem tudják az érdekeikért küzdő jóirányu sajtónak. Elég baj ez.

Nem is kell mondanunk, hiszen szemmel látható, hogy ezek a súlyos vádak és panaszok a mi társadalmunkat nagyon is alaposan illetik. Szó volt már katolikus ujságírói körökben arról, hogy *statisztikát* kellene egybeállítani első sorban a papi előfizetőkéről, hogy *kitűnjék hány plébánia van Magyarországon, amely katolikus napilapot nem járat*. Ha ezt a statisztikát azután folytatnók, átvive a többi társadalmi osztályra, különös tekintettel az exponált, lukratív állásban levő *világi intelligenciára*, amely kifejezetten katolikus intézmények szolgálatában keresi kenyerét, ez alapon vezérszerpet játszik kényelmes társadalmi kérdésekben és számot tart a *jó katolikus* névre, végeredményben nagyon tanulságos és nagyon elszomorító konzekvenciákra jutnánk. Gondoljuk el már most, milyen szegényletes adatokat tüntetne föl ez a statisztika Nagyváradról, Bihar-megyéről és így tovább. Végig az egész egyházmegye katolikus társadalmán.

Közeleg az ujesztendő, küszöbön az előfizetési idő. Fontoljuk meg a váci körlevélben elmondottakat és tegyük meg, ami kötelességünk. Ne azt nézzük, micsoda csillogó-villogó *karácsonyi ajándékokat* ígér, vagy ad egymásik keresztgyalázó, vallásgyűlölő reklámlap, hanem azt kell szem előtt tartanunk, melyik a katolikus ujság. Arra kell előfizetnünk, azt kell olvasnunk. Nagy *szegénységi ösztönítvány* mikor egy-egy per eminentian katolikus társaságban katolikus kerkérdések, közéleti események kerülnek szóba s a jelenlevők héttizedrésze előtt terra incognita az egész, mert sohasem olvassák a katolikus sajtót, amely ezeket a témákat kimerítően tárgyalja.

Ne hiszljük föl az ellenség sajtóját a magunk keserves garasain. (h.)

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

November 28. Előadás a Katolikus Legényegyletben.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket: *hogy ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek*, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Az új nagyváradai főügyész kinevezése.** *Sáve*l Kálmánnak a nagyvárad kir. ítélőtábla elnökévé történt előléptetésével megüresedett főügyészi állásra a király *Staniszlóvszky* Adolf zalaegerszegi törvényszéki elnököt nevezte ki. A kinevezést a budapesti Hivatalos Közlöny vasárnapi száma közli. Az új királyi főügyész legközelebb elfoglalja állását.

* **A Szigligeti-társaság felolvasó ülése.** Közepes érdeklődés mellett tartotta meg vasárnap első felolvasó ülését a Szigligeti-tár-

ság. *Hajós* Izsó két műfordítása volt a program első száma. A matiné kimagasló pontja *Kozáry* Gyula pompás tanulmánya volt. „Az ideáлизmus ébredése” czimmel. Alapos képzettség, biztos ítélőképesség nyilvánult meg a színesen, élvezetesen megírt tanulmányban, amelyet dr. *Markus* László olvasott fel. A közönség szünni nem akaró éljenzéssel jutalmazta a tudós szerzőt. *Homonnai* Albert rövid rajza után a felolvasó ülés véget ért.

* **Kirendelés.** Az igazságügyminiszter *Hraball* Ottó nagyvárad kir. törvényszéki albirót a margittai járásbíróshoz mint végleges székhelyére rendelte ki.

* **Legényegyesületi előadás.** A Nagyvárad kir. Katolikus Legényegyesület ma este folytatja önképző estéit. Ezuttal *Biczó* János tart előadást az *arányszámításról*. Az előadás praktikus kérdéseket ölel föl kereteibe s az egyesületi tagok ismereteit a mindennapi élet materiális feladatai szempontjából mindenesetre növelni fogja. Mint rendesen, most is esti negyed kilencz után kezdődik meg az előadás.

* **Anyakönyvvezetők kinevezése.** A belügyminiszter a nagyszántói anyakönyvvezetői kerületbe *Lipeczky* Gyula körjegyzőt anyakönyvvezetővé, — a sápi kerületbe pedig *Kupsai* Kovács Dániel népiskolai tanítót anyakönyvvezető helyettesé nevezte ki.

* **A vasuti posta előtti tér rendezése.** A vasuti pályaudvaron levő postahivatal előtt levő bekerített terület ugyan elhagyatott, ronda hely, különösen ilyenkor, sáros időben. A nagyvárad kir. posta-távirda hivatal azt óhajta, hogy ezen terület ki legyen aszfaltozva. Megkereste Nagy-Várad városát, hogy gondoskodják a tér aszfaltozásáról, s mivel ez nem városi terület, a költségeket megtéríti a városi pénztárnak.

* **Megyebizottsági tag választás.** Sarkad községben a napokban töltötték be az időközben megüresedett egy megyebizottsági tag helyét. A választást *Bor* Aron vezette. Az érdeklődés élénk volt. Beadtak 183 szavazatot s ebből *Szilágyi* Gábor 132, dr. *Spitzer* Sándor 45, *Képiró* Lajos 5 és *Leelőssy* Sándor 1 szavazatot s így *Szilágyi* Gábor választott meg Biharvármegye törvényhatósági bizottságának tagjává.

* **A gázgyár tisztítóhelyisége.** A nagyvárad kir. gázgyár tisztítóhelyisége pár évvel ezelőtt egy hideg deczemberi éjszakán felrobbant. Már régen újból akarta építtetni a gyár az elpusztult helyiséget, azonban a város közbiztonsági szempontból nem akarta megadni az építési engedélyt. Azonban a gázgyár régi jogához ragaszkodott s megfélembizte az elutasító határozatot. Felsőbb fórumon meg is kapta az engedélyt s felépítette a tisztító helyiséget. A rendőrség az építkezés befejezését most bejelentette a városi tanácshoz.

* **Járványos betegségek a megyében.** Biharvármegyében mind gyakrabban lépnek fel a különféle fertőző betegségek. Ujabban a hökhurut Bélfenyér és Tenke községekben, a kanyaró pedig Kápolna községben lépett fel. Okány községben a gyermekeket a roncsoló toroklob támadta meg. A veszélyes fertőző betegség szörványosan fellépett a községben. A hatóság az óvintézkedéseket megtette a járvány ellen.

* **Hollósy Jenő halála.** Nagyvárad város tisztikarának egyik tagja: *Hollósy* Jenő mértékhitelcsitőhivatali főnök, vasárnap éjjel 1 órakor elhunyt, életének 53-ik évében. Már hosszabb idő óta betegeskedett, de baját csak mulónak gondolták. Azonban pár nap óta oly erővel lépett fel a betegség, hogy az orvosok nem segíthettek s bekövetkezett a gázszos

eset. Hollóssy Jenő régi nagyváradai családból származott; már régen állott a város szolgálatában. Elhunytát özvegye, egyetlen leánya és testvérei: Dezső és Ottilia gyászolják. Temetése tegnap, hétfőn délután nagy részvét mellett ment végbe. A végtisztességtételen a városi tisztikar tagjai testületileg vettek részt, *Bordé* Ferencz főjegyző vezetése alatt. A koporsó felett *Csák* Máté ev. ref. lelkész megható imát mondott. A rokonság és a jóbarátok szebbnél szebb koszorui elborították a diszes érczokorsót. A diszes temetést *Veiszlovits* Adolf és fia első nagyváradai temetkezési vállalata rendezte.

* **Vun osi dalaiból.** Kuplénekesünk ujjai csak nem akarnak belefáradni a lantpengetésbe. Csak az a gondolat bántja, hogy akárhogy iparkodik fölcsigázni képzeletét, az a valót nem éri el. Vigasztaltuk Goethe-vel *Gran, theuer Freund, ist alle Theorie, und grün des Lebens goldner Baum.* Egyébiránt fantáziájának mai röpte csakugyan elég merész: Müllerrájtól a zsinagógáig, Belényestől Váradig!

Orthodox imádság.

Veleneczen, a Körös mellett, a minapába, Betévedtem az orthodox zsinagógába, Könyörögtek: óh Adonáj add oltalmadat: Ránk ne jöjjön dögvész, árvíz s aszfaltburkolat. Csuf, csuf csakugyan velenzei tines, Nodehát, van-e hely, hol ilyesmi nincs, Egy helyett száz terem, mindhiába mess, Áj váj, csunya páj, hess, hess, hess.

Zendülés Belényesen.

A tanácsban elhatározták ott Belényesen, Aszfaltozzuk Fő-utczánkat mi is lényesen, Zendülés lett, égnek álltak vasvillák, kaszák, >Vinye ajése, de nu tyityem<, Aszfalt társaság! Csuf, csuf csakugyan belényesi tines, De, hogy ott füstölögj, olyan ugyan nincs, Bolondot magadnak >la Orágy< keress, Muncsetye nyovolya, hess, hess, hess!

Hangok a Molnárdából.

A minap, hogy kaláberben vagy disznóba volt, Möllerájban egy kövér ur mosolyogva szólt: >Rhodu Náci, Khányovárban thodod mi ójság? Nem mondják, hogy >négy disznú< csak: oszfoztársaság.< Csuf, csuf csakugyan möllerájos tines, De hogy ott ne mulass, olyan ugyan nincs, Kályha ott oly >thüzes< és van négy >thüzes<, Ej haj csunya czopf, hess, hess, hess!

* **Hymen.** *Ettvel* Jenő cs. és kir. 37. gy. ezredbeli főhadnagy, ma délben 12 órakor esküszik örök hűséget bájos menyasszonyának *Givraud* Vilmának az olasz-i római katolikus plébánia-templomban.

* **Rudnay tévedett.** És ezt ő maga vallotta be ijedtében.

Pénteken a többszörösen kigolyózás alatt álló ur szörnyen elemében volt. Ugy érezte magát, mintha ő volna Pestmegye házán a mennydörgős mennykő, mely sísteregve csapkodhat ide-oda. Le is csapott vitézül s mint hire jött, négy rendőr sem ilyedt meg egy védtelen öreg embertől. A főkapitány gyönyörűségtől tajtékozva ordított és csapkodott az emberek vállára:

- Ezt bekisérni!
- Ezt előállítani!
- Ezt lecsukni!

Mikor már kitombolta magát, lerohant az utczára — s a legelső embernek a vállára ütött:

- Ezt is le kell tartóztatni!
- Az illető ur haragra gyulladt.
- Hallja, hogy merészel az ur a vállamra ütöni?

— Én Rudnay főkapitány vagyok! Hordja magát, vagy megy a rendőrségre.

Egyik rendőr megrántotta a büsz főkapitány kabátját s a fülébe sugott:

— Ne tessék bántani — ez *Baráth* Károly, katonai vívómester.

A főkapitány haragra eltorzult arca egyszerre udvariasan fehérre haloványult.

— Ah, bocsánat, tévedés volt . . . azt hittem . . .

Baráth Károly arczáról is eltűnt a pir. Végig-merre a megszeppent főkapitányt, szó nélkül elment s egy félóra mulva elküldte hozzá — a *segédeit.*

* **Apró hírek.** *Hirtelen halálozás.* dr. *Simon* Ernő sarkadi orvos *Elemér* nevű fia tegnapelőtt hirtelen meghalt. A vizsgálat szív-szélhűdést állapított meg. — *Öngyilkosság.* *Komádi* Bereczka Pál huszéves fiatalember eddig ismeretlen okok miatt, atyjának tanyáján föbelötte magát és meghalt. — *Véres Katalin-estélyek.* *Katalin* napját a megyében nagyon sokhelyütt megtartották, természetesen az elválások, hogy emlékeztetsek legyenek halálos verekedésekkel végződtek. Mint *Fekete* győzőről jelenti tudósítónk *Pável* Koszta tegnapelőtt-este idogálás közben a szesz élvezhetésének legszélő határát átlépve *Gavra* Vaszilt, kebel illetve szesz kollégáját megszurta. Egy másik községből *Nagy* Patakról jelenti, hogy *Marnika* Pál torkának a lörével vagy a nedűvel való öblögetése után a föld forgásáról meggyőződve ölekezni kezdett. *Tucs* Péterrel, de mivel *Tucs* barátal is forgott a világ, *Manuska* atyafira esett. *Manuska* ezt támadásnak vélte és egy késsel *Tucs* Pétert mellbeszurta. A tetteseket mindkét eseten letartóztatták és az esetről jelentést tettek az ügyészségnek.

* **Az idén** egy elegánsan berendezett *gyermekjáték bazárral* gyarapodott városunk kereskedelme, a Fő-utczán a városi Bazar épületben, mely üzletet ajánljuk a vevőközönség figyelmébe, mint régi, szolid *Friss* és *Társ* czéget.

x **A közönség érdekét** mozdította elő **TESZLER SIMON** helybeli posztónagykereskedő, hogy engedve t. vevői általános óhajának, *posztónagykereskedését szabászati teremmel* bővítette ki. Kiváló képzettségű és a fővárosban, valamint külföldön bő tapasztalatokat szerzett szabászt szerződtetett, ki a legdivatosab faconok készítésével a legkényesebb izlést is kielégli, s így bárki *egyhármadrésnyivel olcsóbban*, mint bárhol másutt szerezheti be a legfinomabb angol és scott kelmébből ruhaszükségletét. Egy egyszerű levelezőlapon közölt kívánságra dus collectióját bármikor rendelkezésre bocsátja s azt választás megejtése végett bárhova elküldi.

IRODALOM.

A Magyar Gazdák Szemléje november havi füzetében kiváló közleményekkel találkozunk. *Hullámverés* című vezércikkünket a füzetből vettük.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: *Ifjuságunk* (ujdonság) B.
Szerda: *Ifjuságunk* C.
Csütörtök: *János vitéz* A.
Péntek: *Lear király* (*Vörösmarty* emlékére) B.
Szombat: *János vitéz* C.
Vasárnap: d. u. *Gésák. este* *Parasztbecsület* (R. *Keményffy* *Gizella* vendéjátéka.) *Pillangó* kisasszony (bérletszűnet.)

A granadai vőlegény.

A milyen tökéletlen alkotás a granadai vőlegény, épp annyira becsülte a közönség is. Nem emelkedett azonban ezen a becsülésen felül a színészek érdeklődése sem. Gondolták, a közönség úgy sem mulat a darabon, mulattak hát ők maguk s valóban irigylendő szórákozásokat rendeztek nyílt színen, meghitt kol-

legiális körben, a csekély számú közönség csekély élvezetére.

Székely Gyulának a czimszerepben az volt a baja, hogy nem sokat énekelt, de annál többet kellett beszélnie; így aztán a kevés ének-szám sikerét tulságosan ellensúlyozta a sok szerelmes kitörés erőltetett szögletessége. *Partnere*, *Bárdos* Irén lehető kevés igyekvést fordított szerepére; éneke nem volt pontos, hangja pedig alig érvényesült. *Hidy* Irén tánczolni akart, de könnyedség hijján a jámbor szándéknál maradt. *Simon* Mariska ismét a *Csepürágókban* kinos feltűnést keltett bakugrásokkal riasztgatta a jó izlést.

Aradi Arankának és *Gerlaki* Herminnek volt némi sikere; kár, hogy *Aradi* Aranka nem elégszik meg szép éneke hatásával, hanem *Terpsychore* babéraitra is vágyik. Legjobban tetszett *Krasznay* Rataplan márkija, a melyben a legtöbb igazi humort és egyöntetűséget találtunk.

—7.

• **Ifjuságunk** — bemutatója. Érdekes premiór estéje lesz ma a Szigligeti színháznak, *Capus* Alfréd, a sziporkázó szellemű, híres francia író új drámáját, az *«Ifjuságunk»*-at mutatják be Nagyváradon. A dráma a Nemzeti színházban nagy sikert ért el és állandó műsorron van. Nálunk a főszerepeket *Angyal* Ilka, *Komáromi* Margit, *E. Kovács* Mariska, *Somogyiné*, a férfiak közül *Tihanyi* Tót Elek, *Szarvasi*, *Nagy* Sándor, *Hajnal* stb. kreálják. Az ujdonságot holnap megismétlik.

EGYESÜLETEK.

A nő a keresztény házasságban.

Fényes sikert ért a *Nagyvárad* *Katolikus Legényegyesület* vasárnapi előadása, *A nagytermet* zsufolásig megtöltötte a hallgatóság, amelynek soraiban ezuttal nagyszámu, díszes női közönség foglalt helyet. Sokan jöttek el az egyesület pártoló tagjai közül is, papok és világiak. Az iparos legények szokott tömött sorokban vonultak föl ez alkalommal is. Valamivel öt óra után *Zsivadvovics* Rózsika szavalata nyitotta meg az estét. *Gáspár* Imre *«A nőnek sorsa az imádság»* című leheletszerűen finom poémiáját szavalta el sok gyöngédséggel, kellemes szinezéssel. A közönség elismeréssel adózott a szép szavalatért. Az est központja *Hetco* Valér dr görögkatolikus székesegyházi segédlelkész előadása volt. *A nő helyzetéről* szólt a *keresztény házasságban*.

Kerekded, kellemes, lendületes formában komoly, mély tartalom jellemezte a fontos kérdés fejtegetését *Hetco* dr kiválóan becses előadásában. Rámutatott a pogányvilág rabszolgáinak szárnalmas sorsára, foglalkozott azután a testiség aklába zárt modern női rabszolgákkal s a szociálisták szabad szerelmi téoriáival, és független moráljával. Az előadásnak ez a része a maga aktuális vonatkozásaival különös érdeklődést váltott ki. A feminizmusra is kiterjeszkedett az előadó, végül meleg, harmonikus tónusokkal mutatott rá arra a magas piedesztálra, amelyen a keresztény nő áll hitvesi és anyai méltóságában a házasság szentélyében. Állandó tetszés kísérte az élvezetes előadást, amelyet a hallgatóság végezetül zajosan megtapsolt. Az est utolsó pontja ének-szám volt. *Makovitsné-Krupka* Erzsike asszony az *«Ó. áldott Szüzanya»* kezdetű régi, híres Mária-éneket adta elő. Tisztán csengő, kedves hangon, megkapó közvetlenséggel és bensőséggel. Az

énekelőadást *Makovits* Sándor harmóniumon kísérte. Az éneket szimpatiával fogadta a publikum és sűrű tapsokkal honorálta. Még *Mellau* István főreáliskolai hittanár, egyesületi igazgató szólott röviden az egybegyűltekhez, mire a pompásan sikerült önképzőeste véget ért.

Nyolcz óra után Katalinkolon következett, mely derűs, vidám hangulatban, jókedvben sokáig szórakoztatta a fiataloságot.

Gáthy Bálint előadása a Nagyvárad-i Jogász-Egyletben. Élén érdeklődés mellett tartotta meg a Nagyvárad-i Jogász-Egylet szombaton felolvasó ülését, melyen *Gáthy* Bálint tartotta meg. A bíró feladata a jog fejlődésében című előadását. *Gáthy* Bálint reá mutat annak szükségére, hogy a bíró ítélete hozatalánál vegye figyelembe a fejlődő életet, a §§-ok formálismussa között keresse az igazságot, fejtette, hogy aki megmaradni óhajt a régi dűledő alapokon és azokon állva akar az emberek bonyodalmas jogviszonyaiban igazságot tenni, az nemcsak ellenkezésbe jut a haladó társadalom nézetével, hanem igazságtalanságot követ el s ítéleteiben nem fogja elérni megzavart jogrend helereállítását sem az egyik, sem a másik téren. Kell tehát, hogy a bíró ne vegye körül magát a száraz §§-ok hálózatával, melyből nem lehet széttekinteni a világban, melyből csak halványan szűrődik szemeibe az élet igazsága, hanem figyelje meg mint a lüktető társadalom tagja annak minden érverését s mint a jó orvos, helyes felismerés alapján alkalmazza a társadalom betegségeinek, sebeinek, gyógyító orvosságát. Nem igaz az, hogy a §§ olyan vasbéklyó, mely megbonthatatlanul szorítja össze a szívet és az értelmet, mely az életből levelezetett logikának parancsait mintegy megkövesítette. A felolvasáshoz Dr. Agoston Péter, Nagy Lajos és Dr. Váradi Odón szóltak hozzá.

MULATSÁG.

Tánczesztély. A nagyvárad-velencei földművelők köre vasárnap zártkörű táncmulatságot rendezett. A jól sikerült estély bevételeit saját könyvtárak és egyéb szükségleteik fedezésére fordították.

TÁVIRATOK.

A válság.

Budapest, nov. 27. (Saját tud. táv.) A Bud. Tud. jelenti, hogy a király *Lippich* Gusztáv jásznagykunszolnokmegyei, valamint *Meskó* Sándor csanádmegei főispánokat állásuktól fölmentette. *Lippich* a Lipótrend lovagkeresztjét kapta. *Lenk Gyula* táblabíró *Szolnokmegye*, *Baditz Zoltán dr* megyei főjegyző *Sopronmegye* és *Sopron-város*, *Cseresnyés János makói rendőrfőkapitányt* *Csanádmege*, *Szentkeresztly Pál* bárót *Csikmege*, *Krcsmárik János* volt képviselőt pedig *Békésmegye* főispánjává nevezte ki.

A kinevezéseket a hivatalos lap holnapi száma közli.

Vigyázó Ferencz gróf tiszteletére a pestvármegyei ellenzék installáció-ebédet rendezett a vármegye házában *Gulner*, *Vigyázó*, *Holló*, *po-hárköszöntőket* mondtak. — *Szegedy* Albert, a pestvármegyei jegyzőegyesület hivatalosan hogy szolidaritást vállal a tisztviselőkkel. — A főváros nagyban készül holnapi közgyűlésére az adó- és ujoncz-ügyben. *Sándor* Pál visszavonta indítványát, de más újra benyújtja. Az ellenzéknek megvan a maga biztos többsége.

— Az állami tisztviselők *Benedek* Sándor vezetésével küldöttségileg tisztelegtek az ellenzéki pártoknál.

A vezérbizottság december 5-én ülészik. Foglalkozni fognak azzal a gondolattal, hogy esetleges újabb elnapolás esetén ne maradjon-e együtt a Ház.

A közös költségvetés sok gondot okoz mindkét kormányynak. Szombton nem tudtak megállapodásra jutni a bécsi konferencián. A hadügyi kiadásokat kölcsön útján akarják fedezni. Híre járt, hogy *Pallavicini* beadta lemondását s ezt táviratilag bejelentette *Kristóffy* nak. Hozzá tették ehhez a híreszteléshez, hogy *Pallavicini* azt mondotta, mint katoná teljesítette kötelességét, tovább azonban nem maradhat állásában. A Bud. Tud. most illetékes helyről vett információk alapján kijelenti, hogy *Pallavicini* nem mond le. Letette esküjét s a törvény szigorával akarja érvényesíteni jogait *Lucus a non lucendo*. *Abaujtomamegye* délelőtt 10 órakor közgyűlést tartott, a mely félóra alatt véget ért. Megbotránkozásukat fejezték ki *Pongrácz* gróf megyeházi erőszakoskodása fölött. Hatóságelleni erőszak és magánlaksértés miatt följelentik. *Rakovszky* nak és *Pally* nak teljes rekompenzációt nyújt a törvényhatóság.

A közigazgatási sztrájkot jogosnak tartják de nem veszik igénybe. A dotáció megvonását elítélik. A kincstár ellen pörös eljárás útján keresnek jogorvoslatot. — *Szepesmegye* mai közgyűlésén tudomásul vette *Kristóffy* leiratát az új főispán kinevezéséről.

Laszberg gróf kijelentette, hogy a renitens tisztviselőket részben föllüggeszti, részben elmozdítja.

Zboray Miklós dr az országgyűlési néppárt agilis tagja, a népet az ország minden részén ingyenes jogvédelemben részesíti, vasárnap tartott beszámolót választókerülete székhelyén, *Marczaliban*. Kiséretében volt *Zichy* Aladár gróf, *Rakovszky* István és *Nyáry* Béla.

Zboray a helyzettel foglalkozott, *Zichy* a koalíció egységes munkájáról beszélt, *Rakovszky* a liberálisizmus bűneit ostromozta, amelyek a mai helyzetet okozták. A választók bizalmat szavaztak a koalíciónak és *Zboray* képviselőnek.

A műegyetemi ifjak kerepesi-uti körhelyiségük ablakába kitétték *Rudnay* képét, azután lementek az utcára és megabczugolták. A közönség is segített az ifjuságnak. Csakhamar megjöttek a rendőrök *Bornemissza* felügyelővel. Kardlapozták, legázolták, aki utjokba esett. *Kolompár* József napszámos koponyarepedést szenvedett. *Szűcs* Lajos kereskedő is igen súlyosan megsebesült. Hír szerint a tudomány egyetemet újra bezárják. A szociálisták a »Budapesti Hírlap« szerkesztősége előtt tüntettek. Az ablakokat bevették. A rendőrség szétkergette őket.

Külföldi hírek.

Ferencz József üdvözölte az új norvég királyt. — *Calire* bárónak kijelentette a szultán, hogy a nagyhatalmak föltételeit legnagyobb részben elfogadja.

Hamburg közelében három vitorlás hajó óriási vihar következtében hajótörést szenvedett.

Románia és Györögország.

Budapest, nov. 27. (Saját tud. távirata.) A Románia és Györögország között folyó villongást a rendőrség arra használja fel, hogy a Ro-

mániában tartózkodó görögökkel brutalisan bánik. Braziliában tegnap megidéztek egy *Homoki* Antal nevű embert akit 3 rendőr a rendőrbiztos rendelkezésére addig vert míg meghalt. Átadták őket a törvényszéknek.

NYILTTÉR.

Kitünő alkalom!

Kiárusítás!

Kiárusítás!

N e h a i

Patta Manó

ékszerész-üzletében lévő áruk
f. évi november hó 16-ától kezdve
hatósági engedély alapján kiárusítatnak.
Mélyen leszállított szabott áron kerülnek
eladásra az összes raktáron levő nagymennyiségű
tárgyak, u. m.:

arany és ezüst ékszerek, briliánsok,
férfi és női arany és ezüst órák
és láncok, nickel tárgyak, evőeszközök,
függők, gyűrűk, szemüvegek és
látszerek, mindennemű modern és szecessziós
dísz tárgyak.

A kiárusítás a fő-utczai *Orsolya* zárda mellett
lévő üzlethelyiségben történik.

Kiárusítás!

Kiárusítás!

Kitünő alkalom!

BUTOR-IPARTELEP

Nagyvárad, Szent László tér
RIMANÓCZY-HÁZ. Holdas templom mellett.
Telefonszám az egész megyére 584.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy

butor

nagyraktáramban

modern szalon-, ebédlő-, háló- és
fürdőberendezések, valamint minden-
nemű tükör, réz- és vasbutorok a
lehető legszolidabb árszámítás mellett a leg-
szébb kivitelben szerezhetők be.

Saját műhelyemben

személyes felügyeletem mellett készülnek
minden e szakmába vágó asztalos, kár-
pitos és díszítő stb. munkák, javi-
tások a legjutányosabb árszámítás mellett.

Tisztelettel

Büchler Márton.

KÖZGAZDASÁG.

A Gazdasági és Iparbank részvény- tőkénének felemelése.

A Gazdasági és iparkank r. t., a nagyvárad-i pénzpiacz ezen kiváló képviselője, vasárnap d. e 10 órakor tartotta, a részvényesek élénk érdeklődése mellett rendkívüli közgyűlé-

sét, melynek csak egyetlen tárgya, részvénytőke felemelése volt.

Az ülésen *Széchenyi* Jenő apátkanonok elnökölt, ki a gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Böszörményi Géza és Csanak Jenő részvényeseket kérte fel, mire *Ternyei* Antal vezérigazgató előterjesztette az igazgatóságnak a részvénytőke felemelésére vonatkozó javaslatát, melyet a közgyűlés egyhangulag elfogadott, s ennek alapján kimondták, hogy a társaság részvénytőkéje 1500 drb. ideiglenes részvény kibocsátása által 300.000 koronáról 600.000 koronára emeltesék fel és ezen 1500 drb. ideiglenes részvényre a régi részvények birtokosainak elővételi jogot biztosított akképpen, hogy a részvényesek a kibocsátandó ideiglenes részvényekre elővételi joggal bírnak oly formán, hogy minden régi részvény után egy ideiglenes részvény jár.

Minden ideiglenes részvényért a részvénytőkére 200 korona és a tartalékalap javára szintén 200 korona, összesen tehát 400 korona fizetendő.

Az ideiglenes részvények és a jelenleg forgalomban levő régi részvények még a jövő év folyamán bevonatnak és új részvényekkel cseréltetnek ki akként, hogy egy régi részvény és egy ideiglenes részvény, illetve két régi, végy két ideiglenes részvény ellenében egy 400 korona névértékű új részvény fog kiadani.

A társaság részvénytőkéje ezen művelet keresztülvitele után 600.000 koronára, tartalékalapja pedig 650.000 koronára fog emelkedni.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, nov. 27.

Buza okt. — — — —	16:38
Rezs okt.-re — — — —	13:16

Tengeri április 1906 — — —	13:38
Zab ápr.-ra — — — —	13:16
Repeze aug.-ra — — — —	21:06

Értéktözsde.

Budapest, nov. 27.

Osztrák hitelrészvény — — —	678.—
Magyar hitelrészvény — — —	706.—
Leszámitoló bank — — —	499.—
Rimamurányi — — — —	548.—
Osztrák-m. államvasuti részvény	681:75
Közúti vasut — — — —	582:50
Városi villamos vasut — — —	316:50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 nov. 27-én.

Magyar aranyjárdék 4% — — —	113.—
Magyar koronajárdék 4 — % — — —	95:40
Magyar koronajárdék 3 1/2 % — — —	86.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% —	9:6
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön — —	2:19
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön — —	159.—
Osztrák járdék papírban — — — —	99:90
Osztrák járdék ezüstben — — — —	100:60
Osztrák korona járdék — — — —	118:40
Osztrák járdék aranyban — — — —	999:0
1860. oszt. államsorsjegyek — — — —	1:54
Osztrák-magyar bankrészvény — — — —	16:35
Magyar hitelbank részvény — — — —	7:74
Osztrák hitelbank intézeti részvény — — —	665:50
Osztrák-magyar államvasuti részvény — — —	672.—
20 frankos arany (Napolendor) — — — —	19:13
Német birodalmi márka — — — —	117:59
London vista — — — —	240:15
Páris vista — — — —	95:55
20 márkás arany — — — —	23:48

SZERKESZTŐI PÓSTA.

G. J. Magyarcséke. Köszönjük az expressztudósítást. Így kell gyorsaság, nem boszorkányság.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Vegy tisztítónkra

felhívjuk a n. é. közönség

becses figyelmét.

Tisztelettel

a „Gőzmosóda r. t.”
igazgatósága.

9739—1905. T.

Árverési hirdetés kivonat.

A belényesi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy T. Thury Ignác belényesi lakos végrehajthatónak kiskorú *Bukurán Sándor és társai* végrehajtást szenvedő elleni 20 kor. tőkekövetelés és járulékaik iránti végrehajtási ügyében a nagyváradi kir. törvényszék (a magyar-csékei kir. járásbíró) területén lévő Korbost községben fekvő a korbosti 6 sz. telekkönyvben A I. 377 hrsz alatt felvett szántóföldnek végrehajtást szenvedettet megillető részére 204 koronában; a korbosti 140 sz. tkvben A I. 140 hrsz. alatt felvett ház és beltelekre, minthogy a kikiáltási ár 1000 koronát meg nem halad a társtulajdonos jutalékával együtt az árverést 518 kor. ezennel megállapított kikiáltási árral elrendelte, és hogy a fenteb megjelölt ingatlan az 1905 évi december hó 13-ik napján délelőtt 9 órakor Korbost községében megrendelt nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladani fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 %-át vagyis 20 kor. 40 fillért; 51 kor. 80 fillért készpénzben, vagy az 1881: LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Belényes, 1905. évi szept. hó 30-ik napján.

A belényesi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Lukács Lajos,

1399.

kir. albiró.

A gazdaközönség figyelmébe!

Tisztelettel hozom tudomására, hogy hazai

gácsi pokrócz-gyártmányaink

egyedüli eladásával Biharmegye számára

SPITZER TESTVÉREK

nagyváradi kereskedő-czég van
megbizva.

Midőn a t. gazdaközönség figyelmét e páratlan jó, tartós hazai pokróczokra felhívjuk, figyelmeztetni bátorokodunk, hogy

valódi jó gácsi-pokrócz

másnál, mint nevezett cégénél nem kapható és kérjük rendelkezésével közvetlen a SPITZER-czéghez fordulni, ha megbízható és jó tartósságú pokróczokat kíván beszerezni.

Az árak ugyanazok mint budapesti lőraktárunkban.

Gács, 1905. november hó.

Tisztelettel:

Gácsi gyapjuszövet és posztógyár.

Lőpokróczok darabja 1 frttól kezdve.

Szőnyegekől praktikus, jó minőségek 25 krtól kezdve.

Nagy karácsonyi vásár az ujonnan berendezett Korona- és Filler-bazárban.

Fő-utca, városi Bazár-épület.

MEGNYILT A KORONA-BAZÁR! hol legolcsóbban lehet vásárolni karácsonyra mindennemű gyermek-játékokat, ajándék- és dísz tárgyakat, utazó készleteket és bőröndöket. Női és férfi fehérneműeket, dohányzó készleteket.

Régi helgiségünkben csak december hó végéig tart az eladás.

Teljes

tisztelettel:

FRISS és TSA KORONA- és FILLÉR-BAZÁR. Fő-utca, városi Bazár-épület.

Eladó.

Egy egészen új **Maidinger-kályha** és egy **szalon csillár** (petróleum) lámpa, továbbá ebédőbe való

függőlámpa.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Megnyílt a Könyvkiadó

Fő-utca és Szaniszló-u. sarkán, (Stern-palota.)

100,000 kötet könyv az irodalom minden ágából.

Bámulatos olcsó árak!

Könyvek 5 krajczártól feljebb!

Szabad bemenet, — bárki megtekintheti.

Több ezer kötetből álló kath. theologiai könyvtár. 1362

Vécsi Ignác

**Bank és váltó-
üzlete**

**NAGYVÁRAD,
Bémer-tér.**

Leszámitol váltókat!

VESZ és ELAD

helyi és vidéki bank- és takarékpénztári részvényeket, ezekre, valamint más értékpapírokra és sorsjegyekre olcsó kamattal mellett magas előleget folyósít.

Érték és gabonatözsde.

Megbízásokat legelőnyösebb feltételek mellett elfogad.

4°-os Magyar koronajáradék

december hó 1-én esedékes szelvényeit

már november hó 20-tól kezdve

költségmentesen beváltja a

Biharmegyei kereskedelmi- ipar- és terményhitelbank Nagyvárad, Teleki-utca.

*Legnagyobb kereskedelmi- és műkertészet az országban
a nagyvárad-velencei*

Műkertészeti- és rózsatelep.

Kertészeti-telep:

NAGYVÁRAD-VELENCE, 194. SZÁM

Helyi és megyei telefon összeköttetés

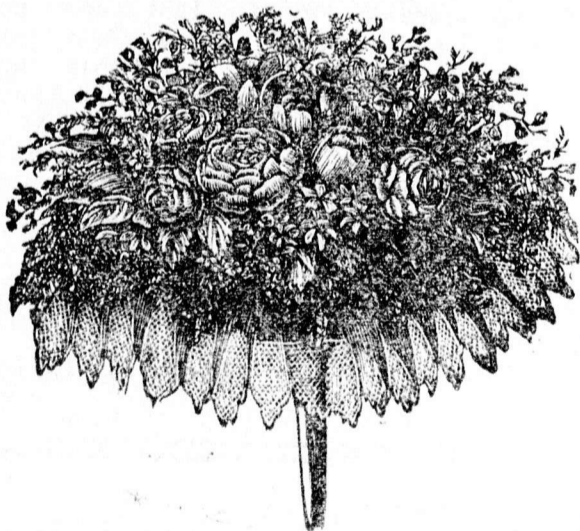
Sürgöny-czim:

Műkertészeti-telep Nagyvárad.

Virág-csarnok:

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA (Bazár-épület.)

Telefon összeköttetés.

CSOKROK

menyasszonyi, koszoruleányi, bál vagy bármely alkalmi szép berlini papirtartóval 1 forinttól 3 forintig — Csokrok atlasztartóval 3 frt 50 krtól 6 frtig. — Csokrok a legfinomabb kivitelben, finom selyemtartókban, 8 forinttól 12 forintig, rózsák és Caméliákból, ami azelőtt 15 frttől egész 20 forintba került. — Csokrok a legnagyobb mintájuk, legújabb párisi minta szerint a legfinomabb selyem, csipke és atlasz tartókkal 18—25 forintig, ami azelőtt 40 forintba került.

Élő virágokból: Koszorúk: igen szép, tartós zöldek és szép virágokból díszítve 1—3 forintig. — Babérszokorok: ovál vagy kerek alakban, igen szép virágokból díszítve 2—5—10 forintig. — Ficus és Magnolia koszorúk: a legnagyobb mintájuk, a legértékesebb és legfinomabb virágok és palmlombokkal díszítve, szalag és aranyfelirással 10—25 forintig, ami azelőtt 35—40 frtba került. A fentírt összes kertészeti tárgyak művirágokból 20%-al olcsóbban készíttetnek.

Szőlő-oltványok:

Sima zöld oltvány Riparia portálison, a legkiválóbb borfajok 100 drb. 5 forint, 1000 darab 45 forint; a legkiválóbb csemegefajok 100 darab 8 forint, 1000 darab 100 forint. Csemege és lugos fajok, a legkiválóbb fajokból 100 drb. 16 frt. európai gyökeres borfajok 100 drb. 1 frt; csemege fajok 100 drb. 2 frt; 2 millió Riparia portális sima I-ső osztályu 100 drb. 1 frt 20 kr., 1000 darab 10 frt II-od osztályu 100 drb. 60 kr. 1000 drb. 4 frt.; gyökeres I-ső osztályu 100 drb. 20 frt, II-od osztályu 100 drb. 12 frt. Riparia, Solonis és Monticola ugyanacsak oly árban, mint a portális.

Egyéb kertészeti cikkekről, valamint szőlő-oltványokról faj és árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgál, kiváló tisztelettel.

Farkas József kereskedelmi műkertészete Nagy-Váradon.